

عباس اقبال آشتیانی

* **عباس اقبال آشتیانی** یکی از بزرگترین نویسندگان ایرانی است. جدا از اینکه او نویسنده ای چیره دست بود، تاریخ نگار و ادب شناس هم بوده است.

- **عباس اقبال آشتیانی** در سال ۱۲۷۵ خورشیدی در **آشتیان** چشم به جهان گشود. نام پدرش **محمدعلی** بود. پس از رسیدن به **تهران**، پدرش اداره ی گرمابه ی بیمارستان **وزیری** را به گردن می گیرد. در پی تنگدستی **عباس** جوان از چهارده سالگی به کار درودگری می پردازد. ولی از آنجا که سری پرشور برای دانش آموختن می داشت، همزمان به مکتب خانه هم می رفت.

- در **تهران** **شیخ مرتضی نجم آبادی** که با خانواده ی **اقبال** آشنایی داشت، او و برادر بزرگترش را به دبستان **شرکت گلستان** می فرستد. **عباس** جوان سپس در **دارالفنون** سرگرم آموختن می شود. از آنجا که در **دارالفنون** از خود شایستگی نشان می دهد، پس از پایان آموزش خود، از او خواسته می شود در همان **دارالفنون** به آموزش دادن بپردازد.

- یکی از کارهایی که **عباس اقبال** انجام داده دستکاری (معاونت) **کتابخانه عمومی معارف** بود. زمانی هم در **مدرسه نظام** آموزگار بوده است.

- در سال ۱۳۰۴ در جایگاه **منشی هیئت نظامی ایران**، به **پاریس** می رود. و از دانشگاه **سوربن** لیسانس ادبیات می گیرد.

در پاریس بوده که عباس اقبال با محمد قزوینی آشنا شده و با او رفت و آمد پیدا می کند. این آشنایی به دوستی و به همکاری می انجامد و عباس اقبال از راهنمایی های محمد قزوینی در بررسی و پژوه های نوشته های کهن سود می برد.

- پس از بازگشت به ایران، از آغاز کار دانشگاه تهران در سال ۱۳۱۳، عباس اقبال در دانشگاه سرگرم کار شده و به جایگاه استادی دست می یابد.

- در سال ۱۳۱۷ به هموندی فرهنگستان ایران در می آید. ولی بارها و بارها از روش کار فرهنگستان خرده گیری کرده است.

* عباس اقبال کار نویسندگی را در رسانه ی دانشکده می آغازد. این رسانه به سرپرستی ملک الشعرا بهار در تهران چاپ و پخش می شد. به جز عباس اقبال، نویسندگان پرآوازه و دانشمندان دیگری هم مانند رشید یاسمی، سردار معظم خراسانی و سعید نفیسی در آن رسانه می نوشتند.

- عباس اقبال آشتیانی با برادران فروغی، محمدعلی فروغی و ابوالحسن فروغی، آشنا می شود. آنها رسانه ی فروغ تربیت را بیرون می دادند. عباس اقبال با نوشتن نوشته هایی در باره ی تاریخ ایران با برادران فروغی همکاری می کرد. و این خود نمایانگر پرکاری او است. نوشته های عباس اقبال بسیار ساده بودند. یکی از ویژگیهای او درست نویسی بود او پای بند به این بود که در همه جا دستورهای زبان پارسی را به درستی به کار ببرد. این پای بندی، در نسک پر ارزش تاریخ مغول بخوبی به چشم می خورد.

- عباس اقبال آشتیانی، از سال ۱۳۲۳ تا ۱۳۲۸ رسانه ی یادگار را اداره کرده و بیرون می داد. این رسانه، که در آن زمان رسانه ای ویژه به شمار می رفت، در آن از تاریخ ایران و ادبپار (ادبیات) آن، سخن می رفت و در تهران چاپ و پخش می شد. ولی در سال ۱۳۲۸ این رسانه دیگر پروانه ی پخش را از دست می دهد و همین مایه ی آزدگی عباس اقبال شده بود.

- یکی دیگر از کارهای ارزنده ی او برپایی انجمن نشر آثار ایران است. دیدگاه عباس اقبال از اینکار پخش نوشته های کهن پارسی و آشنا کردن مردم با آنها بوده است.

- در همان سال ۱۳۲۸ به آنکارا در ترکیه می رود و در جایگاه رایزن فرهنگی ایران می نشیند.

- در ایران آن روز به فرهنگ سرزمین ارج بسیار نهاده می شد. در بهار سال ۱۳۳۳ در تهران همایش (کنگره) هزاره ی پورسینا برگزار می شد. عباس اقبال در این همایش سخنرانی دلنشین می کند که به دل همگان می نشیند.

- در سال ۱۳۳۴ به ایتالیا می رود تا رایزن فرهنگی ایران در آن کشور شود.

* استاد عباس اقبال آشتیانی، سال ها از بیماری کلیه رنج می برد که شوربختانه کار درمان ها به جایی نمی رسد و او در بیست و یکم بهمن ماه ۱۳۳۴ در شهر رم، در ۵۹ سالگی به جهان ناپایدار خدانگهداری می گوید. پیکر او در اسفند ماه همان سال به تهران آورده شده و در در کنار آرامگاه علامه محمد قزوینی به خاک سپرده می شود

- استاد عباس اقبال آشتیانی به درازای سال ها در کار نویسندگی کوشش های بسیاری کرده است. از آن میان او نخستین نویسنده ای بود که فنر (فن) نویسندگی را در نوشته های خود به کار می برد و می توان او را پایه گذار این گونه نویسندگی در ایران دانست. اینگونه نوشته های عباس اقبال آشتیانی را در رسانه هایی مانند: بهار - دانشکده - مهر - ایرانشهر - ارمغان - یغما - فروغ و تربیت به چاپ می رسید.

- استاد عباس اقبال آشتیانی در شمار نویسندگان و پژوهشگرانی بود که در نوشتن تاریخ و ویرایش نوشته های کهن، روش تازه ای را برگزید که روشی بود دانشی. شمار اینگونه نویسندگان بسیار کم بود. می توان از علامه محمد قزوینی، پژوهشگر تاریخ و فرهنگ ایران نام برد که پیش از او نوشته های او به روش دانشی می نوشت.

- این نویسندگان شیوه ی ساده نویسی را در ایران پس از مشروطیت، برپا کردند.

- استاد عباس اقبال گفته: آرمان او، آگاه ساختن ایرانیان، از پیشینه ی درخشان کشور و گسترش گیتیابی (جغرافیایی) سرزمین نیاکانشان می باشد. یکی از کارهای عباس اقبال نوشتن تاریخ برای سال های دبیرستان بود.

* نگاهی می اندازیم به آنچه که از این نویسنده ی فرهیخته، به جا مانده است:

تاریخ تبرستان - سیاست نامه ی خواجه نظام الملک - کلیات عبید زاکانی - شاهنامه ی فردوسی با همکاری سعید نفیسی - دیوان امیر معزی - زندگینامه ی عبدالله بن مقفع - تاریخ مفصل ایران از استیلای مغول تا اعلان مشروطیت - تاریخ ایران پس از اسلام - تاریخ مفصل ایران از صدر اسلام تا انقراض قاجاریه و میرزا تقی خان امیرکبیر.

+ دلبستگی عباس اقبال آشتیانی به زبان پارسی به اندازه ای بود که هرگز از پیراستن آن خسته نمی شد. او همواره شاگردان و شنوندگان خویش را به آموختن درست زبان پارسی وامی داشت و پیشنهادش پیوسته به آنان، کوشش در درست نویسی بود.

+ روانش شاد باد. و ای کاش همانند او بیشتر می داشتیم.

گردآورنده: ژاله دفتریان

بهمن ماه ۲۵۸۰ ایرانی
برابر با فوریه ۲۰۲۲ ترسایبی